

ENGESZTELŐ BICIKLIZÉS

(Trieszt-töredék)

(0)

Mint a legtöbb történet, ez is a bűnbeeséssel kezdődött. Egy pénztárca hevert az út közepén, két dél-dunántúli kis falu között, a záróvonalon. A motoros férfi elhúzott mellettünk, oldaltáskája nyitva, s a kanyarban, ahogy épp eltűnt volna előlünk, láttuk, hogy a táskából, papírok és egyéb apróságok mellett, egy nagyobb fekete tárgy is az aszfalt-ra hull. Egy tárca volt, olyan, mint a pincéreké, sokrekeszes, vastag. Az út menti erdőbe menekültünk vele, és az izgalomtól sokáig nem tudtunk megszólalni. Egymásra sem mertünk nézni, nehogy észrevegyük a másik tekintetében azt, amitől mindketten féltünk. Ültünk a meredek domboldal sűrűjében. Elhallgattak az énekesmadarak, mintha vihar készült volna. A távoli Mecsek csúcsai fölött néhány báránnyfelhő, különben csak a tiszta, kora nyári ég. A szívverés sámandobja elnyomott minden odakintről érkező zajt. Szótlanságunk az elviselhetet-

lenségig fokozódott. Nem tehettem mást, kinyitotam a tárcát. Sok pénz volt benne, nekünk legalábbis nagyon soknak tűnt. Ennyit egyben talán nem is láttunk. Nálunk összesen annyi volt, amennyiből némi csalással még hazajuthattunk volna. Diákjegyet venni félútig, és lehetőleg oda szállni, ahol a kalauz van, hogy minél előbb lyukasszon. Sokszor utaztunk már így, tudtuk, hogy megy ez. Alig volt forgalom az úton, se autó, se ember nem járt arra. Ültünk egy fa törzsének támaszkodva, kínunkban vagy elröhögtük magunkat, vagy cipőnk orrával a földet rugdostuk. Az nem volt kérdés, hogy mi lesz, mégis ez volt az egyetlen kérdés. Pont most. Pont most, amikor hetek óta másról sem beszéltünk, csak arról az utazásról. Balladai helyzet. Nehéz bilincsek, pandúr, a megyeháza udvarán már ácsolják a bitófát. A tárcát a zsebembe csúsztattam. Alig fért bele, lépni is nehéz volt tőle.

A szomszéd faluban aztán, amikor a kocsmá pultjánál állva szótlanul ittunk, egy férfi lépett be a helyiségbe. Meg sem néztem az arcát, nem volt szükség rá. Anélkül is tudtam, ki az. Halkan beszélt a kocsmárossal. Elgyötört hangon a tudtára adta, hogy idefelé jövet elvesztette a tárcáját, minden papírja benne volt, és elég sok pénz is, amit a befizetendő bankhitele miatt tartott magánál. Mond-

ta, annyi pénz sincs nála, hogy egy fröccsöt megigyon, adjon neki egyet mégis, behozza később, hisz ismeri. A kocsmáros szó nélkül rakta elé a poharat. Annyit mégis megkérdezett, hogy nem ment-e vissza, nem nézett-e szét az árokpартokon, hátha nem vette észre senki a tárcáját, kevesen járnak az úton. De, persze, visszament. És tényleg nem látott senkit, de a tárcáját sem találta. A kocsmáros ekkor nézett meg minket először. Egy ekkora faluban azonnal látszik, ki az idegen, és ebbe a faluba nem járnak csak úgy idegenek, nincs miért. A tárca annyira szorította a zsebem, hogy mozdulni sem tudtam. A többiek hirtelen érkezése vetett véget a néma szembesítésnek. A táborból érkeztek, ahol mi is megszálltunk, részegek voltak és hangosak. Aznap este nem tudtunk annyit inni, hogy ne maradjunk mindvégig tökéletesen józanok.

(1)

Az nem lehet, hogy a tenger felé emelkedjen az út. A térkép szerint alig tíz kilométerre lehet, inkább nyolc, az út viszont meredeken fölfelé tart, lassú, komótos kanyarokkal, és nem látszik semmi jele annak, hogy belátható távolságon belül ereszked-

ni kezdene. Biztos voltam benne, hogy Sezana után már csak gurulni kell. Harmadik napja voltunk úton, napi száz kilométert bicikliztünk az ezerméteres hágókkal tarkított szlovén tájon át. A levegővel is volt valami. Alig tudtam lélegezni. Mint ha nem lenne elég oxigén, vagy mintha túlságosan sok lenne belőle. Kopár dombsorok, mélyvörös, szikkadt föld, itt-ott egy ciprus fekete gyertyája a gerinceken. A fájdalom egy idő után állandósul, a farizmok folyamatos görcse nem múlik. Nem lehet úgy helyezkedni az ülésen, hogy a fájdalom villámai ne hasítsanak azonnal a húsba. Öt kilométer, olvasom egy táblán. Magamban káromkodom, aztán egy gyors ima, mert meglátok egy kápolnát az egyik domb tetején. Útközben minden templom és egyszerű kegyhely mellett elsuhanva mondtam egy rövid imát, vagy legalább annyit, hogy áldásék az Ő neve. Valamivel egyensúlyban kellett tartanom azt, ami erősen elbillent bennem, hogy legalább nyomokban emlékeztessen ez az utazás valamiféle zarándoklatra. Engesztelő biciklizés, így hívtam magamban. Aztán jött egy utolsó kanyar a szerpentinben, a kocsik hirtelen tűntek el a domb mögött. Felértem, társam messze alattam, a domb aljában még, alig látszott.

Egy tankhajót láttam az öböl halványkék vizén.

Párás idő volt, a tengert először nem tudtam megkülönböztetni az égtől. Nem láttam, hol ér véget az egyik és hol kezdődik a másik. A szemembe ömlő sós verejték amúgy sem engedte, hogy elválasszam egymástól, ami összetartozik. Nagy dolgok úgysem történnek ilyenkor. Az ember mindig kolosszálisabbnak képzei el. Minimum az, hogy az égből andalító fanfár lágy harmóniái csorognak. A nagy felismerések elmaradnak. Olyan ország lakója, aki nem szembesül nap mint nap nagyszabású természeti látványosságokkal, különben sem tud mit kezdeni eleinte a magashegységgel vagy a tengerrel. Komplexusok és traumák kapcsolódnak hozzájuk, különösen, ha az utazó magyar. Először azt látja, mit veszített el. Ott látja maga előtt tornyosulni vagy a horizont pereméig ragyogni a saját lelkében tátongó űrt és hiányt. Itt van előttem, ami nincs, és azt látom, ami valamikor volt. A történeti tudat mélyrétegei hirtelen a felszínre törnek. A száműzött érkezhét meg így szülővárosába, amikor kevéssel a halála előtt az uralkodó mégis amnesztiát hirdet.

A dombtetőn átbukó út aztán már meredeken ereszkedett a tengerig. Aznap körülbelül ötven kilométert tettünk meg. Az előző két éjszakát egy patakmeder sóderszigetén és egy kukoricás szélén

töltöttük. Nem volt igazi alvás, inkább folyamatos forgolódás, rövid, heves álmképekkel. Figyeltem, hogyan mozognak a csillagok. Mintha valaki járna a patak partján. Megvannak-e még a biciklik. És olykor a tárca is, ahogy a falu szélén behajítom a bozótba. Az ember lassan meggyűlöli a biciklijét, miközben olyan, mintha a lova lenne. Élőlény, nem vitás. A dombok tenger felőli oldalán káprázatos villák. Az út négy-, majd hatsávossá szélesedik. Mintha a pokol bugyraiba szállnánk alá. Lassan értem meg, hogy ezek itt nem vesznek figyelembe semmiféle közlekedési szabályt. Ellenkező oldalról előznek, átmennek a piroson, néha akkor állnak meg, amikor a lámpa zöldre vált. Kétség nem fér hozzá, itt biciklinek helye nincs, még ha nincs is kiírva sehová. Láthatóan úgy tesznek, mintha nem lennének itt. Centiméterekre a bicikli kormányától húznak el viharvert robogóikkal. Teherautók kis híján maguk alá rántanak. A görcsbe merevedett lábizmok egyre nehezebben viselik kényszerű munkájukat. Álljunk meg valahol, ez így tovább nem kibírható. Ne lássam ezt az utat. Közben azért látom, mibe ereszkedünk itt bele. Kicsit Fiuméra emlékeztet, emiatt aztán kicsit Budapestre is. Inkább Budapest, már csak a méretei miatt is, de akkor már mégis inkább Bécs. Bécs és Fiume keveré-

ke. Fiume a régi képeslapokról, nem a mai, a mostani Rijeka. Az inkább Ózdra hasonlít.

(2)

Olyan fáradt nem lehetek, hogy ne keressem, már a parton, Duino szikláját. Persze innen nem látszik, mint ahogy a Miramar sem. Óriási, kopott kőkockákon ülünk. Úszásról itt szó sem lehet. Egyelőre nem tudom, hol vagyok, az eszemmel legalábbis nem. Hogy nem vagyok itt, az majdnem biztos. Hol vagyok. Útközben valahol elmaradtam a józan eszemtől. Annyi a kép, hogy a nevemet is csak rövid gondolkodás után tudnám megmondani. Kinek a neve. Az impérium architektúrája azért eljut a tudatomig. Dédapám jut eszembe, aki sokáig élt a tenger mellett. Az ő tekintete kellene ide. Az ő tekintetével esetleg felmérhetném ezeket a léptékeket. Ezekről az épületekről az ő tudásával lennék képes gondolkodni. Azt látom, hogy nem nekem van szánva ez az egész. A Grand Hotel Duchi D'Aosta teraszán macchiátót kavargatni, pipára gyújtani, átfutni az aznapi lapokat. Az esti gyorssal Bécsbe, vagy a délutáni gőzössel Nápolyba. Londinerek, szobalányok, kifutófiúk. Ezeken a kőkockákon ülve dédapámmá

kellennem egy időre, különben nem fogom megérteni. Szembetűnő külső hasonlóságunk talán megkönnyítené a dolgomat. „Élünk egy életet, de folyton egy másikban is otthon lehetnénk, akár tudunk róla, akár nem, s hogy ez olyan érzés, mely nem ismer határokat, nyelveket, tisztességes köteleket, csak elragadtatást, hogy az élet él.” Mészöly Miklós mondata lehetne vezérfonalam ebben az időleges átlényegülésben. Akinek a hamvait, legalábbis azok egy részét, talán éppen erről a mólóról szórta vízbe a felesége. Dédapám tekintete talán egybefogná, ami jóvátehetetlenül atomjaira hullott szét.

(3)

Az is csak jóval később tudatosul bennem, hogy olyan szomjúságot érzek, amelyet még soha életemben nem éreztem. Inni viszont nincs mit. A határon nem váltottunk pénzt. Úgy gondoltuk, csak átkerünk Trieszten, aztán újból vissza Szlovéniába, Koper felé. Eurónk egy darab se, utcai kutak viszont sehol nem látunk. Fák sincsenek. Barátomnak a kimerültségtől elment a hangja. Többször megyünk fel az autópályára, éktelen dudálások közepette toljuk vissza a biciklit a leállósávban. Ha nincs az az

autószerelő műhely egy félreeső utcában, talán a mentők visznek el. A feje tetejéig olajos szerelő a kezembe nyomta a locsolócső végét, és mosolyogva biztatott, hogy nyugodtan vegyem a számba. Egy szóval nem mondtuk neki, hogy szomjasak lennénk. Két liter víznél kevesebbet nem ihattam.

A városból kivezető útra nem emlékszem. Vanak az utazásnak olyan szakaszai, amelyek egyszerűen törlődnek az emlékezetből. Az elgyötört test elutasít minden esztétikai élvezetet. Az izmok egyre dühödtebb tiltakozását kéne megfékezni valahogy. Egy táblára emlékszem csupán, a tengerparti sétaút mellett láttam, valahol a határ közelében: KEEP THE SEA CLEAN. Amit ott, a biciklin ülve valamiféle delíriumban, így fordítottam le magamnak: Tartsd tisztán a tekinteted.